SHAUL CARMEL 70

YTZHAK

Închid ochii
Ca lumina zilei
Ajunsă în ei
Să-mi lumineze
Amintirile.

Afară,
Dincolo de fereastră,
Sâmburele de cais
Rămas pe masă
După plecarea fratelui
meu
Pe drumul Damascului
Ca să nu se mai
întoarcă,
Şi îngropat de mine
În grădina casei,
A dat din nou roade.

În amurgul zilei
Deschid ochii
Să eliberez lumina
Asediată de amintiri
Şi întorc capul.
La aceeaşi masă,
Nepoţii lui,
Se înfruptă,
Veseli,
Din fructele vii
Ale caisului
Numit de noi Itzhak.

Să nu mori, Doamne!

Doamne, ce ştim despre poeţi? Unii biruie timpul şi rezistă prin timp, alţii stăruie doar, în strălucirea şi efemerul clipei. Pe unii îi nemurim şi-i preamărim pentru miracolul unor destăinuiri esenţiale. Pe lângă alţii trecem deşi erau ei înşişi poezie şi adevăr, fără să ne fi lăsat nici un vers... Poţi fi poet fără să laşi în urmă nici un vers, nici o carte? O stare poetică trăită poate fi un poem tăinuit, fără poet...

„Doamne, să nu mori înaintea mea...“ - mi s-a părut că aud într-o zi strigătul disperat al unui poet care-l implora pe Dumnezeu însuşi să fie martorul creaţiei sale. Doamne, să nu mori până nu duc la capăt nici plânsul, nici speranţa... Căci pentru tine scriu şi fără tine n-aş fi!

„Dar nici tu să nu mori!“ - s-a auzit, mi s-a părut, o altă voce, cerească -, să-ţi duci la capăt gândul şi să-ţi trăieşti îndrăzneala, ca să poţi fi, peste timp, *poet al veşniciei*....

Shaul Carmel mi-a mărturisit într-o zi că ar fi auzit şi dânsul cele două voci, în dumnezeescul lor dialog despre adevărata poezie.

Cu ocazia decernării titlului de *Cavaler al Veşniciei*, Shaul, îţi sărut sfânta ta dăruire acestui mister care îmbină cuvântul şi iscă poezia. Şi rezistă, cât se poate de mult, cum i-ai promis tu însuţi Celui care te inspiră, prin şi peste Timp!

DOREL DORIAN

Vârsta învestiturii

[...] Pentru Shaul Carmel, harul poetic este o părticică din harul divin, dar limitat în mod voit de către Divinitate: „Nu-i voi da aripi / Precum păsării / Să zboare / Cu ce i-am dat“ (*În ziua a şasea*). Ca şi în celelalte volume ale poetului, meditaţia creatoare pe firul dialogului cu Divinitatea este circumscrisă în perimetrul evreităţii [...]. Tema înzestrării de către Divinitate cu harul cântării poetice este reluată sub chipul unei minunate metafore a harpei descoperite în propriul suflet încă din zorii copilăriei, fără ca dintru început „Să ştiu la ce-i bună / Până n-ai strunit-o Tu / Şi, de-atunci, Doamne, cânt să-Ţi dau Chip / Şi să Te trăiesc până la capăt“ (*Sorbeam Dumnezeirea*). [...] La fel ca în ansamblul poemelor lui Carmel, meditaţia asupra condiţiei sale iudaice se centrează asupra unei „umanizări“ a Divinităţii, cu care poetul îşi tălmăceşte apartenenţa la „poporul ales“, înfăţişându-se ca un soldat „cu aceeaşi grupă sangvină / Ca Dumnezeu“ (*Berăria din München*).

[...] Dacă eterna contopire dintre iubire şi moarte ar putea fi urmărită de-a lungul a secole de literatură universală, folosind instrumentele oferite de şcoala psihanalistă, care defineşte întreaga afectivitate umană ca pe un proces în continuă polarizare dintre Eros şi Thanatos, în volumul de care ne ocupăm această împletire tematică dobândeşte note din cele mai originale. În poemele lui Shaul Carmel, grupate în ciclul „Memorial celei plecate“, asistăm la o absolut inedită „trăire împreună“ a acestui proces, reflectată în imagini ca „Am simţit / Cuţitele / Căderii din vis. / Şi-am ştiut / Că parcurgem drumul / Împreună“ (*Împreună*). În „Semn de recunoaştere“, încărcătura emoţională este sporită până la incandescenţă cu mijloace poetice simple, fruste, ca un verdict irevocabil: „Emblema pe care o port / Semnul recunoaşterii mele / Eşti tu: / Cicatricea de pe suflet“ [...].

RODICA GRINDEA

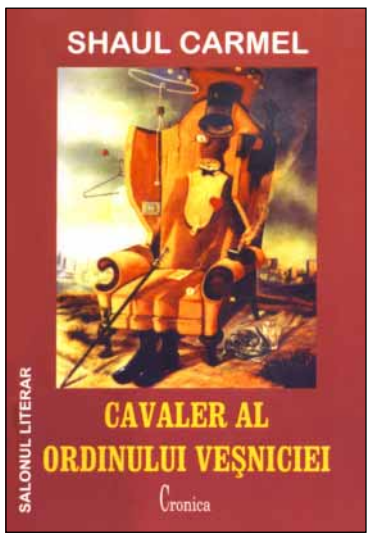

O voce de profet

La 6 iulie, poetul Shaul Carmel a împlinit 70 de ani. De ani de zile îi citesc poemele, multe dintre ele mă entuziasmează. Ca şi vocea, scrisul lui Carmel „răsună“. Are o voce de profet. Poate de aceea un gnom ca şeful P.R.M. nu-l poate suferi. Shaul a refuzat, în urmă cu zece ani, să-i întindă mâna, la Întâlnirea Scriitorilor de la Neptun.

Autor a numeroase volume, majoritatea publicate în România, apreciat de mulţi confraţi, detestat de alţii, Shaul Carmel i-a trezit entuziasmul regretatului Şt. A. Doinaş, pentru „Psalmi“, deşi chiar Doinaş era autor de psalmi, amândoi revendicându-se, probabil, de la regele David.

Shaul Carmel a absolvit Liceul „August Treboniu Laurian“, a urmat cursurile Şcolii de Literatură „Mihai Eminescu“. A debutat cu poemul „Clopotul“ (nu se putea altfel), iar în 1965 a făcut Alia, fără a părăsi limba română. Poemele sale au fost traduse în germană, rusă, engleză, arabă (!), flamandă, maghiară, sârbă, ebraică, idiş. A fost onorat cu numeroase distincţii şi premii, printre care Premiul „Sion“ al Uniunii Scriitorilor din Israel, Premiul „Mihai Eminescu“ al Academiei Române etc. Deşi a trecut prin momente de cumpănă, în privinţa sănătăţii, Shaul Carmel întâmpină timpul cu mult curaj şi optimism. El iubeşte poezia, identitatea sa de evreu şi de om universal.

BORIS MARIAN

Fax din Tel Aviv

Un musafir din Buzău

Curios, turiştii din străinătate nu prea vin în Israel, dar musafiri din ţările străine avem cu duiumul.

Recent, mi s-a anunţat un musafir creştin din Buzău. M-am mirat. N-am acolo nici o rudă, nici un prieten, însă uite că am un musafir. I-am telefonat să vină, cu condiţia să nu fie antisemit. Mie antisemiţii nu-mi plac. Eu un capriciu subiectiv, căci alţi israelieni văd că sunt în relaţii dulci de afaceri şi de prietenie cu o mulţime de antisemiţi veninoşi.

Buzoianul m-a asigurat că nu-i antisemit, dar chiar de ar fi fost, ar fi venit în Israel fără pic de antisemitism – l-ar fi lăsat acasă pe toată perioada vizitei.

La aeroport, unde l-am întâmpinat, l-am întrebat cum se face că vine tocmai acum când există pericol de atentate teroriste. Buzoianul mi-a răspus că nu poate aştepta 20-30 de ani până se face puţină linişte în Israel.

20-30 de ani? Optimist, individul!

M-am gândit să-i arăt ţara. De altfel, eram şi eu curios s-o văd, căci n-am mai ieşit din casă, de frică, de la războaiele din ‘67, din ‘73, din ‘82, din 2006.

Să-i arăt mai întâi Tel Avivul, mai ales străzile Dizengoff şi Allenby. Dar nu, e trist acolo. Magazinele istorice Mańkin, Iwanir şi Glaser nu mai există, iar alte magazine se închid unul după altul. Să faci o plimbare prin centrul Tel Avivului numai pentru a admira chioşcurile de seminţe şi falafel? Nu merită deranjul. Hai la Ierusalim. Serios? La Ierusalim să se ducă alţii, eu nu. Acolo sunt şapte atentate pe săptămână, câte trei într-o zi.

În nord nu face să-ţi plimbi musafirii. Nordul e încă traumatizat de războiul din vara trecută.

În sud? Acolo plouă cu rachete palestiniene. Unde să-l duc pe buzoianul meu? Alte regiuni nu ştiu să fie. L-am dus la aeroport, care e nou şi mare, şi i-am promis musafirului să-i trimit un album fotografic al Israelului în care nu se vede nici un terorist şi nici o rachetă.

I. SCHECHTER

Destăinuirile memoriei afective

La începuturile anilor ’50, fiind încă student la Medicină, scriam prin amfiteatre, la cursurile plicticoase, „operele“ ce aveau să fie difuzate în emisiunile radiofonice pentru copii. Abia după-amiezile şi serile, după cursuri, veneam la Radio. Aceasta, până în anul VI, când am renunţat definitiv la Medicină. Intr-o zi, am auzit o poveste despre un copilaş, care adus la grădiniţă de o maşină mare, neagră, este primit foarte prost de micii săi colegi. Aceştia bănuiau că au de a face cu odrasla unui bogătaş. Bănuiala se amplifică atunci când, urmărind maşina, copiii constată că vehiculul se opreşte în faţa unei clădiri impunătoare, iar băieţelul intră înăuntru. Situaţia se schimbă în clipa în care copiii află identitatea noului venit. Acesta era fiul unui deportat politic, mort într-un lagăr de concentrare, iar casa era un cămin pentru astfel de copii.

A doua zi m-am dus la colegul meu de redacţie, Virgil Stoenescu. El era un scenarist de radio încercat. Scrisese şi vreo două piese de teatru, dar nu i se jucase niciuna. In timpul războiului scosese o revistă, „Cortina“, care avea o mulţime de cititori. I-am spus povestea. M-a întrebat :

- Ce vrei să faci cu ea?
- S-o transform într-un scenariu radiofonic.
- E cam subţirică.
- Vrei s-o lucrăm împreună?
- Spune-mi întâi la ce te gândeşti?
- Ridicăm vârsta eroilor. Îi facem de 12-13 ani. Renunţăm la maşina neagră şi la cămin. Băiatul este fiul unui compozitor. Şi copilul cântă la vioară. Când tatăl e deportat, băiatul îl însoţeşte de pe peron, interpretând la vioară o melodie compusă de părintele său: „Cântecul speranţei“.
- Adăugăm un profesor bun şi unul rău. Profesorul bun cunoaşte povestea băiatului.
- Îi spunem Ştefan.
- Profesorului?
- Nu, elevului.
- De acord! Trebuie să aibă şi nişte colegi.
- Ce-ai zice de unul bătăuş, poreclit Tarzan? Întâi îl bate şi pe urmă…
- Grozav! Cum îi spunem scenariului?
- „Cântecul Speranţei“!
- Sună a lozincă. Mai bine „Vioara fermecată“.

Şi am început să scriem. Poate vă întrebaţi cum se scrie în doi ? Unul vine cu o idee, celălalt o completează, o respinge sau scrie el însuşi scena respectivă. Celălalt adaugă sau modifică nişte replici. Acţiunea se discută mai înainte, dar

„Nota 0“ (I)

pe traseu se întâmplă să fie schimbată cu totul. Cam aşa s-a scris „Vioara fermecată“. Ca să fiu sincer, nu prea îmi amintesc cum arăta. Ştiu însă sigur că rolul principal, al lui Ştefan, îl juca Silvia Chicoş, celebră pentru felul cum ştia să interpreteze rolurile de băieţi. Succesul a fost ameţitor. Era o melodramă de plângeau şi pietrele. Publicul a fost totdeauna sensibil la melodrame. După difuzarea „Viorii fermecate“, la redacţie au sosit sute de scrisori. Scenariul a fost reluat de nu ştiu câte ori. Asta m-a determinat să-i propun lui Virgil să prefacem scenariul într-o piesă de teatru. A fost de acord. Am cerut prin Uniunea Scriitorilor să plecăm la Sinaia, la Pelişor, pe atunci Casă de Creaţie.

În primele zile am discutat îndelung. Ne trebuia şi o poveste de dragoste. Una dintre eleve, Mariana, va fi iubirea secretă a lui Ştefan. Dar ea îl iubeşte pe Mişu Felecan, care e geniul rău al şcolii. In aparenţă, Mişu este curtenitor şi extrem de cult. Dar cultura lui e împrumutată de la Daniel, cel mai necăjit elev din clasă. Tatăl acestuia lucrează în întreprinderile Felecan. Ca tatăl să fie menţinut în slujbă, fiul munceşte în locul moştenitorului averii. Lupta lui Ştefan pentru a cuceri inima Marianei şi totodată a clasei este grea. Dar el va câştiga prietenia lui Tarzan şi a lui Barbarossa, porecla unui băiat care minte de îngheaţă apele şi întârzie totdeauna, pentru că îi place astronomia şi îşi pierde nopţile studiind stelele. În sfârşit, trebuia accentuat rolul profesorului rău. El va fi poreclit Vucea, după eroul nuvelei lui Delavrancea.

Lucrul merge însă dificil. Virgil avea de finisat o piesă de teatru, iar eu, în pană de inspiraţie pentru piesă, mă distram scriind o povestire SF, „Meteoritul de aur“.

Dar la Pelişor era frumos, parcul castelului ne încânta şi, în cele din urmă, izbutim să sfârşim o primă versiune a piesei pe care o intitulăm „Nota zero la purtare“, fără să ţinem seama că Jean Vigo dăduse acelaşi titlu unui faimos film al său. Ca să ne convingem dacă ceea ce am făcut are vreo valoare, organizăm o lectură cu Laurenţiu Fulga, pe atunci vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor, şi cu criticul de teatru Jeannot Popper, aflaţi şi ei la Pelişor. Piesa noastră pare interminabilă. Dialoguri lungi şi plicticoase, acţiunea slabă, conflictul neverosimil. Haidem la Bucureşti. Aici, Stoenescu îşi termină piesa. Se numea „Drumul Soarelui“. Deşi destul de convenţională, se joacă la Teatrul Tineretului, care funcţiona în sala de festivităţi a Liceului Sf. Sava, şi la Teatrul din Ploieşti. Aici, rolul principal fusese încredinţat unui actor nou apărut, dar care părea talentat. Îl chema Toma Caragiu. Povestea mea SF participă la un concurs, ia premiul I şi inaugurează Colecţia de Povestiri Ştiinţifico-Fantastice. În 2006, când s-au împlinit 50 de ani de la apariţia colecţiei, Alexandru Mironov, un pasionat al genului, a retipărit „Meteoritul de Aur“. Dar cu „Nota zero“ ce se întâmpla? Naşterea ei mai avea să aştepte.

OCTAVIAN SAVA